

Đề bài:

Qua những bài
ca dao, những
câu tục ngữ đã
học và đọc thêm,
em hãy chứng
minh rằng tiếng
Việt giàu đẹp.

Bài làm

Trong văn bản “Sự giàu đẹp của tiếng Việt”, Giáo sư Đặng Thai Mai từng khẳng định: tiếng Việt ta là thứ tiếng giàu và đẹp. Chỉ qua những bài ca dao, những câu tục ngữ giản dị ngắn gọn trong kho tàng văn học dân gian Việt Nam ta đã thấy được điều đó.

Ca dao tục ngữ vận dụng rất khéo léo hệ thống nguyên âm, phụ âm phong phú, giàu thanh điệu (lên tới sáu thanh). Nguồn từ vựng được sử dụng lại rất dồi dào. Những điều đó tạo nên sự uyển chuyển, cân đối, nhịp nhàng làm nên chất họa, chất nhạc cho câu chữ:

*“Trong đầm gì đẹp bằng sen
Lá xanh bông trắng lại chen nhị vàng
Nhị vàng bông trắng lá xanh
Gần bùn mà chẳng hôi tanh mùi bùn”.*

Thể thơ lục bát với lối bắt ở vần lưng, vần chân “en”, “ang” – “anh” kết hợp hài hòa với các thanh điệu: thanh không “xanh”, “bông”,...; thanh huyền “đầm”, “gì”...; thanh nặng “đẹp”, “lại”...; thanh sắc “lá”, “trắng”; thanh hỏi “chẳng” đã tạo nên cho câu thơ sự cân đối, nhịp nhàng và chất nhạc rất đặc trưng. Chẳng những thế, đọc câu thơ:

*“Lá xanh bông trắng lại chen nhị vàng
Nhị vàng bông trắng lá xanh”*

Người đọc còn như được lật giở từng lớp, từng lớp của loài hoa sen để soi ngắm, thưởng thức: lá, bông, nhị, nhị, bông, lá.

Sự nhịp nhàng, uyển chuyển giàu chất nhạc còn có thể nhắc đến những câu tục ngữ với phép tiểu đối tinh tế và lối bắt vần lưng:

*“Gần mực thì đen, / gần đèn thì rạng”,
“Nhất canh trì, / nhị canh viên, / tam canh điền”,
“Lá lành / đùm / lá rách”,
“Lời nói / gói vàng”...*

Hệ thống từ láy giàu tính tượng thanh, tượng hình cũng được sử dụng rộng rãi trong ca dao, tục ngữ:

*“Chim khôn kêu tiếng rảnh rang
Người khôn nói tiếng dịu dàng dễ nghe”,
“Vườn thì cuốc rãnh thông dong
Cách nhau hai thước đặt hông cho đầy...”...*

Các hình ảnh thơ cũng được kết hợp rộng rãi tạo nên tính biểu cảm cao:

*“Công cha như núi ngất trời
Nghĩa mẹ như nước ở ngoài bể Đông*

*Núi cao bể rộng mênh mông
Cù lao chín chữ ghi lòng con ơi!”
“Thân em như hạt mưa sa*

Hạt vào đài các, hạt ra ruộng cày”...

Có thể nhận thấy rằng những bài ca dao thường có hình thức biểu đạt là thể thơ lục bát truyền thống rất giàu nhạc điệu kết hợp với các hình ảnh so sánh, hình ảnh ẩn dụ, hoán dụ rất đặc sắc: núi ngất trời, hạt mưa sa, dải lụa đào, thuyền – bến... Tục ngữ lại rất ngắn gọn, nhịp nhàng... Nhờ vậy, vốn văn hóa dân gian ấy rất dễ đi vào lòng người, được lưu truyền qua nhiều vùng miền, nhiều thế hệ có điều kiện được dân gian gọt giũa và trở nên tinh tế, sâu sắc, gợi cảm.

Ca dao tục ngữ là vốn quý của dân tộc, là tinh hoa văn hóa của dân tộc Việt Nam. Đồng thời, qua ca dao tục ngữ tiếng Việt đã thể hiện khá trọn vẹn sự giàu đẹp, phong phú và đa dạng của mình.